

ไทยทิเบต

เมืองไหนน่าอยู่

นายแพทย์พลเดช ปิ่นประทีป

สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา กทม.

เมื่อได้เห็นตัวอย่างจากการศึกษาของสถาบัน Asian Urban Information Center ที่ได้กำหนดตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตที่ใช้เป็นเกณฑ์ให้คะแนนเมืองใหญ่ 22 ตัวชี้วัดในการจัดลำดับ เมืองที่ดีที่สุดในเอเชียในปี 2541 และนิตยสาร Asiaweek ที่ได้พัฒนาดัชนี 8 ด้าน 24 ตัวชี้วัด (Asiaweek Quality of Life Index) นำมาใช้จัดลำดับ Best Cities และนำเสนอเป็นบทความพิเศษทุกปีมาตั้งแต่ปี 2541 เช่นกัน นักวิชาการสาธารณสุขกลุ่มหนึ่งจึงได้เกิดความคิดที่จะใช้มาตรการ การจัดลำดับเมืองน่าอยู่ของไทยเราเอง มาเป็นเครื่องมือกระตุ้นความตื่นตัวของประชาคมท้องถิ่น และผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องต่างๆ ตลอดจนใช้ในการติดตามวัดความก้าวหน้าของแผนงานโครงการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนซึ่งอยู่อาศัย และทำงานในเมืองทั้งหลาย

สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา สถาบันพัฒนาสโตนอินโดจีน กรมอนามัยและสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลกได้ร่วมกันสนับสนุนทีมนักวิจัยกลุ่มหนึ่งได้ดำเนินการในเรื่องนี้เมื่อปีที่แล้ว

ผลของนำผลการศึกษา " เมืองไหนน่าอยู่ : กรณีศึกษาเปรียบเทียบเมืองหลักในภูมิภาคของประเทศไทย พ.ศ. 2539 – 2540 " มาเล่าสู่ฟัง

หากเห็นว่ามีน่าสนใจ และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเมืองให้น่าอยู่ กรมอนามัยและสภาพัฒน์อาจจะนำไปสานต่อก็ยังเป็นเรื่องที่ดี

เพราะเครือข่ายนักวิชาการ และประชาคมจังหวัดทั่วประเทศ ซึ่งเพิ่งผ่านการร่วมงานเคลื่อนไหวกระบวนการแผน ๙ นั้นคงพร้อมที่จะช่วยกันทำงานเชิงสร้างสรรค์เพื่อเมืองท้องถิ่นของเขาอยู่แล้วครับ

คณะวิจัยได้ทำการศึกษาระดับความน่าอยู่ของเมืองหลักภูมิภาค จำนวน 11 เมืองซึ่งมีการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 และ 6 จำนวน 5 และ 6 เมืองตามลำดับ โดยใช้ข้อมูลสถิติ ระหว่างปี 2539 – 2540

วิทยานิพนธ์

เมืองไหนน่าอยู่

ตัวชี้วัดความน่าอยู่ของเมือง

คณะวิจัยได้เลือกสรรและพัฒนาตัวชี้วัด และเกณฑ์ชี้วัดเพื่อการวิจัยนี้ โดยค้นคว้าอ้างอิงจากสถาบันวิชาการต่างๆทั้งในประเทศและนานาชาติ กำหนดคุณลักษณะหรือดัชนี (Index) 8 ด้าน และตัวชี้วัด (Indicator) 37 ประการดังนี้

1. ดัชนีด้านผังเมืองและการคมนาคม สัดส่วนคะแนนร้อยละ 15
 - (1) สัดส่วนของพื้นที่ของเทศบาลเมืองที่มีกำหนดผังเมืองครอบคลุม (%)
 - (2) คุณภาพของระบบขนส่งสาธารณะในเมือง
 - (3) จำนวนโทรศัพท์ / ประชากร 1,000 คนของจังหวัด
 - (4) จำนวนรถยนต์ที่จดทะเบียนต่อความยาวถนนในเมือง 1 กิโลเมตร
 - (5) ความหนาแน่นของประชากรในเขตเทศบาลเมือง (คน/ตร.กม.)
2. ดัชนีด้านสิ่งแวดล้อมและบริการพื้นฐาน สัดส่วนคะแนนร้อยละ 15
 - (1) ระดับคุณภาพของแม่น้ำและแหล่งน้ำหลักของเมือง
 - (2) สัดส่วนความครอบคลุมของครัวเรือนในจังหวัดที่มีน้ำประปาใช้ (%)
 - (3) ปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน เฉลี่ย 24 ชั่วโมงบริเวณใจกลางเมือง
 - (4) ปริมาณแก๊สที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพเฉลี่ย 24 ชั่วโมงบริเวณใจกลางเมือง
 - (5) คุณภาพระบบกำจัดขยะของเมือง
 - (6) ระดับเสียงที่เกิดจากการจราจรเฉลี่ย 24 ชั่วโมงใจกลางเมือง
3. ดัชนีคุณภาพทางการศึกษา สัดส่วนคะแนนร้อยละ 15
 - (1) จำนวนนักเรียนชั้นประถมศึกษาเฉลี่ยต่อ 1 ห้องเรียนของจังหวัด
 - (2) จำนวนนักเรียนประถมศึกษาโดยเฉลี่ยต่อครู 1 คน ของจังหวัด
 - (3) จำนวนสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ต่อประชากร 100,000 คน ของจังหวัด
 - (4) จำนวนวัด โบสถ์ มัสยิด ต่อประชากร 100,000 คน ของจังหวัด
4. ดัชนีด้านบริการสาธารณสุข และสุขภาพอนามัย สัดส่วนคะแนนร้อยละ 15
 - (1) อายุคาดเฉลี่ยของประชากรหญิงของภาค (Life Expectancy)

สรภ.พิบูลสงคราม

ไทยศึกษา

เมืองไทรน้อย

- (2) จำนวนเตียงของโรงพยาบาลต่อประชากร 1,000 คน ของจังหวัด
- (3) สัดส่วนประชากรผู้ที่สังคมควรช่วยเหลือเกื้อกูล ได้รับการประกันสุขภาพของภาครัฐ ของจังหวัด (%)
- (4) อัตราการฆ่าตัวตายต่อประชากร 100,000 คน ของจังหวัด
- (5) อัตราการตายของทารกต่อการเกิดมีชีพ 1,000 คน ของจังหวัด
5. ดัชนีด้านปัจจัยโอกาสทางเศรษฐกิจ สัดส่วนคะแนนร้อยละ 10
 - (1) รายได้เฉลี่ยของประชากรในจังหวัด (บาท/หัว)
 - (2) อัตราการว่างงานของประชากรในจังหวัด (%)
 - (3) อัตราการเติบโตของ GPP เฉลี่ย 5 ปีย้อนหลังของจังหวัด (%)
 - (4) ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดตามราคาปี 2538 (บาท)
 - (5) ร้อยละของประชากรที่ยากจนของจังหวัด (%)
6. ดัชนีด้านความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินส่วนบุคคล สัดส่วนร้อยละ 10
 - (1) จำนวนคดีอาญาต่อประชากร 100,000 คน ของจังหวัด
 - (2) จำนวนคดีประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกาย และเพศ ต่อประชากร 100,000 คน ของจังหวัด
 - (3) จำนวนคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ต่อประชากร 100,000 คน ของจังหวัด
 - (4) จำนวนผู้ได้รับการอุบัตินเหตุจราจรต่อประชากร 100,000 คน ของจังหวัด
7. ดัชนีด้านความมั่นคง และเป็นระเบียบของสังคม สัดส่วนคะแนนร้อยละ 10
 - (1) สัดส่วนประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตชุมชนแออัดของเมือง (%)
 - (2) วาตภัยที่เกิดขึ้นในรอบปีของจังหวัด.... จำนวน (ครั้ง) และค่าความสูญเสีย (ล้านบาท)
 - (3) อัคคีภัยที่เกิดขึ้นในรอบปีของจังหวัด.... จำนวน (ครั้ง) และค่าความสูญเสีย (ล้านบาท)
 - (4) อัตราการใช้สิทธิเลือกตั้ง สส. ของจังหวัด ครั้งล่าสุด (%)
 - (5) จำนวนองค์กรเอกชนสาธารณประโยชน์ที่จดทะเบียนต่อประชากร 100,000 คน ของจังหวัด

สรก. พิบูลสงคราม

ไทยพิบูล

เมืองไหนด้อย

8. ด้านการพักผ่อนหย่อนใจ สัดส่วนคะแนนร้อยละ 10

- (1) ปริมาณพื้นที่สวนสาธารณะในเขตเมือง คิดเป็นจำนวนประชากร/ไร่
- (2) จำนวนแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมโบราณสถานที่มีชื่อเสียงของจังหวัดต่อประชากร 100,000 คน

แหล่งข้อมูลอ้างอิง

ข้อมูลที่ใช้รวบรวมมาจากแหล่งต่างๆ ดังนี้ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย , สำนักงานสถิติแห่งชาติ , สำนักนายกรัฐมนตรี , สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กระทรวงสาธารณสุข , กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม , กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข , สำนักนโยบายและแผน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข , สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ , สำนักนโยบายและแผน กระทรวงวิทยาศาสตร์, ศูนย์สารสนเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย , กรมการผังเมือง กระทรวงมหาดไทย , สำนักงานเลขาธิการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย , การเคหะแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย ฯลฯ

สรก.พิบูลสงคราม

ไทยศึกษา

เมืองไหนอยู่

ผลการศึกษาระดับเทียบ

ตาราง สรุปคะแนนความน่าอยู่ของ 11 เมืองหลักภูมิภาคเปรียบเทียบตามรายคุณลักษณะด้านต่างๆ

เมืองหลักภูมิ ภาค	1.ด้านสิ่งแวดล้อม		2.ด้านสังคม		3.ด้านคุณภาพ การศึกษา		4.ด้านบริการ สาธารณสุข		5.ด้านเศรษฐกิจ		6.ด้านความ ปลอดภัย		7.ด้านความ มั่นคง		8.ด้านการ พักผ่อน		ความน่าอยู่โดย รวม	
	คะแนน	ลำดับที่	คะแนน	ลำดับที่	คะแนน	ลำดับที่	คะแนน	ลำดับที่	คะแนน	ลำดับที่	คะแนน	ลำดับที่	คะแนน	ลำดับที่	คะแนน	ลำดับที่	คะแนน	ลำดับที่
เชียงใหม่	45	7	45	6	47	4	57	2	30	5	40	5	34	5	50	1	348	1
พิษณุโลก	51	3	53	1	39	6	54	4	12	11	42	2	28	7	50	1	329	4
นครสวรรค์	21	11	49	4	51	1	42	11	16	10	34	6	32	6	10	9	258	11
ขอนแก่น	54	2	53	1	50	2	54	4	28	7	42	2	26	8	30	5	337	2
นครราชสีมา	51	3	45	6	45	5	51	7	30	5	46	1	19	11	10	9	279	7
อุดรธานี	39	10	32	11	49	3	57	2	18	9	42	2	22	10	10	9	269	10
ชลบุรี	48	5	47	5	29	11	48	8	50	1	10	9	37	4	30	5	299	6
ราชบุรี	45	7	44	9	36	10	48	8	40	4	16	8	41	2	20	8	290	8
หาดใหญ่ (สงขลา)	45	7	43	10	37	7	54	4	46	2	18	7	41	2	35	4	319	5
สุราษฎร์ธานี	48	5	45	6	37	7	45	10	42	3	10	9	23	9	30	3	280	9
ภูเก็ต	60	1	51	3	37	7	60	1	26	8	10	9	42	1	50	1	336	3

สรุปข้อมูล

ไทยศึกษา

เมืองไหนน่าอยู่

เชียงใหม่	มีความน่าอยู่โดยรวมสูงสุด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ดัชนีด้านการพักผ่อนหย่อนใจ และด้านบริการสาธารณสุข ส่วนด้านผังเมือง การจราจร และสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับต่ำ
พิษณุโลก	มีความน่าอยู่โดยรวมเป็นอันดับ 4 มีดัชนีสูงสุดในด้านสิ่งแวดล้อม และการพักผ่อนหย่อนใจ มีความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน และดัชนีด้านผังเมือง และการจราจรดี แต่ปัจจัยโอกาสทางเศรษฐกิจต่ำที่สุด
นครสวรรค์	มีความน่าอยู่โดยรวมเป็นอันดับสุดท้าย ดัชนีด้านผังเมือง การจราจร การบริการสาธารณสุข ปัจจัยโอกาสทางเศรษฐกิจ และการพักผ่อนหย่อนใจ ในลำดับต่ำสุด แต่มีดัชนีด้านคุณภาพการศึกษาสูงที่สุดเป็นอันดับ 1
ขอนแก่น	มีความน่าอยู่โดยรวมเป็นอันดับที่ 2 มีดัชนีด้านสิ่งแวดล้อม ด้านผังเมือง การจราจร คุณภาพการศึกษา และความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินดี แต่ด้านความเป็นระเบียบมั่นคงของสังคมและปัจจัยโอกาสทางเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ
นครราชสีมา	มีความน่าอยู่โดยรวมเป็นอันดับที่ 7 ดัชนีด้านความเป็นระเบียบมั่นคงของสังคม และการพักผ่อนหย่อนใจต่ำ แต่ดัชนีด้านความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินดี ที่สุด ด้านผังเมือง การจราจร คุณภาพการศึกษา และโอกาสทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี
อุดรธานี	มีความน่าอยู่โดยรวมเป็นอันดับ 10 ดัชนีด้านสิ่งแวดล้อม ผังเมือง การจราจร ความเป็นระเบียบมั่นคงของสังคม โอกาสทางเศรษฐกิจ และการพักผ่อนหย่อนใจต่ำมาก แต่ด้านการบริการสาธารณสุข ความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน และคุณภาพการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ดีมาก
ชลบุรี	มีความน่าอยู่โดยรวมเป็นอันดับ 6 ดัชนีด้านโอกาสทางเศรษฐกิจสูงที่สุด แต่ดัชนีด้านคุณภาพการศึกษา และความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินต่ำที่สุด
ราชบุรี	มีความน่าอยู่โดยรวมเป็นอันดับที่ 8 ดัชนีด้านคุณภาพการศึกษา บริการสาธารณสุข สิ่งแวดล้อม ความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน และการพักผ่อนหย่อนใจอยู่ในระดับต่ำ แต่มีดัชนีด้านความเป็นระเบียบมั่นคงของสังคมสูง

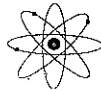
สรภ.พิบูลสงคราม

ไทยศึกษา

เมืองไหนน่าอยู่

หาดใหญ่	มีความน่าอยู่โดยรวมเป็นอันดับที่ 5 ด้านสิ่งแวดล้อม ผังเมือง การจราจร และคุณภาพการศึกษา
(สงขลา)	และความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินต่ำ แต่ด้านโอกาสทางเศรษฐกิจ และความเป็นระเบียบมั่นคงทางสังคมสูง
สุราษฎร์ธานี	มีความน่าอยู่โดยรวมเป็นลำดับที่ 9 ด้านความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน การบริการสาธารณสุข และความเป็นระเบียบมั่นคงของสังคมต่ำ แต่ปัจจัยโอกาสทางเศรษฐกิจดี
ภูเก็ต	มีความน่าอยู่โดยรวมเป็นลำดับที่ 3 โดยดัชนีด้านผังเมือง การจราจร การบริการสาธารณสุข ความเป็นระเบียบมั่นคงของสังคม และด้านการพักผ่อนหย่อนใจ สูงที่สุด แต่ความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินต่ำที่สุด ส่วนปัจจัยโอกาสทางเศรษฐกิจ และคุณภาพการศึกษาค่อนข้างต่ำมาก

ไทยพิพิธ

"Science without conscience is the death of soul"

Montaigne(1533-1592)

"วิทยาศาสตร์ที่ปราศจากมโนธรรม คือความตายของดวงวิญญาณ"

มองเตญ(นักเขียนชาวฝรั่งเศส)

"Science without religion is lame; religion without science is blind"

Albert Einstein(1879-1955)

"วิทยาศาสตร์ที่ขาดหลักศาสนาคือคนพิการ ศาสนาที่ขาดหลักวิทยาศาสตร์คือคนตาบอด"

(ศาสนาที่เราเห็นผลคือ ความมั่งคั่ง; วิทยาศาสตร์ที่เต็มไปด้วยความงกไร้คุณธรรมคือ อสรพิษ)

อัลเบิร์ต ไอนสไตน์(ปรมาจารย์ทางฟิสิกส์)

สรภ.พิบูลสงคราม